

DOI: [10.32702/2307-2156-2019.7.102](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.7.102)

УДК 351

*В. М. Цепенда,
Здобувач, Національний університет цивільного захисту України
ORCID: 0000-0002-4588-5418*

МЕТОДИ ТА МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ В СФЕРІ ЕНЕРГЕТИКИ

*V. M. Tsependa,
Applicant, National University of Civil Defense of Ukraine*

METHODS AND MODEL OF STATE CONTROL IN THE FIELD OF ENERGY

В статті було проаналізовано ряд наукової літератури в частині питань, які стосуються методів та моделей державного контролю в сфері енергетики. В процесі дослідження було визначено, що однією з суттєвих та серйозних методологічних проблем створення нової національної доктрини регулювання і контролю енергетичних галузей є забезпечення необхідного балансу приватних і публічних інтересів у правовому регулюванні і контролі. На основі проаналізованої літератури було проілюстровано схему державного регулювання та контролю енергетичного ринку України, яка ілюструє роль держави і реалізовані нею різні напрямки економічної політики у вигляді регуляційних процесів. Безпосередня реалізація державної політики в сфері енергозабезпечення пов'язана із застосуванням в практиці господарювання різних інструментів державного регулювання та контролю. Методи державного регулювання і контролю паливно-енергетичного комплексу реалізуються через засоби, під якими слід розуміти конкретні прийоми для досягнення поставленої мети. Серед форм і методів непрямого державного регулювання та контролю різних країн також спостерігається велика кількість використовуваних підходів. Так, в загальному вигляді система непрямого регулювання та контролю (нагляду) в сфері енергетики включає: специфічні норми регулювання та контролю, загальні форми регулювання та контролю. Встановлено, що головним завданням державного контролю є забезпечення ефективної виробничої структури паливно-енергетичного комплексу, спрямованої на раціоналізацію витрат у всіх ланках економічної системи держави. В статті було проаналізовано методи державного регулювання і контролю в енергетичній галузі зарубіжних країн.

The article analyzes a number of scientific literature on issues related to methods and models of state control in the field of energy. In the course of the research it was determined that one of the significant and serious methodological problems of creating a new national doctrine of regulation and control of energy sectors is to ensure the necessary balance of private and public interests in legal regulation and control. Based on the analyzed literature, the scheme of state regulation and control of the energy market of Ukraine was illustrated, which illustrates the role of the state and its implementation of various areas of economic policy in the form of regulatory processes. The direct implementation of state policy in the field of energy supply is associated with the use in management of various instruments of state regulation and control. Methods of state regulation and control of the fuel and energy complex are implemented through the means,

which should be understood as specific techniques to achieve this goal. Among the forms and methods of indirect state regulation and control of different countries, there is also a large number of approaches used. Thus, in general, the system of indirect regulation and control (supervision) in the energy sector includes: specific rules of regulation and control, general forms of regulation and control. It is established that the main task of state control is to ensure an efficient production structure of the fuel and energy complex, aimed at rationalizing costs in all parts of the economic system of the state. The article analyzes the methods of state regulation and control in the energy sector of foreign countries. The existence in private practice of private-public doctrines of regulation and control of socially important sectors of the economy is a confirmation that the energy supply sector cannot be regulated only in the field of private law, as it objectively lays down public (general) interests that require special legal mechanisms. regulation, control and protection. The methods of control over the activities of energy market entities are the methods provided by regulations for the establishment and application of mandatory requirements, inspections, restrictions, prohibitions, permits for economic activities and products of energy market entities.

Ключові слова: *модель державного контролю, енергетика, державне регулювання, державний контроль, енергетична галузь.*

Key words: *model of state control, energy, state regulation, state control, energy branch.*

Постановка проблеми. В даний час більшість економістів висловлюють думку про необхідність розумного та виваженого поєднання ринкових сил і державного втручання, в т.ч. в енергетичну галузь, контролю у вирішенні економічних і соціальних проблем суспільства. Питання залишається відкритим в тих випадках, коли мова заходить про масштаби і межі державної експансії, формах, методах і моделях використання державного інструментарію в тих чи інших випадках.

Вважаємо, що в сучасних умовах для України стає вкрай актуальним пошук національної моделі регулювання та контролю енергетичних галузей з урахуванням процесів глобалізації відносин в цих сферах. У цьому сенсі важливим є як власний досвід регулювання та контролю, так і міжнародний досвід, який можна імплементувати.

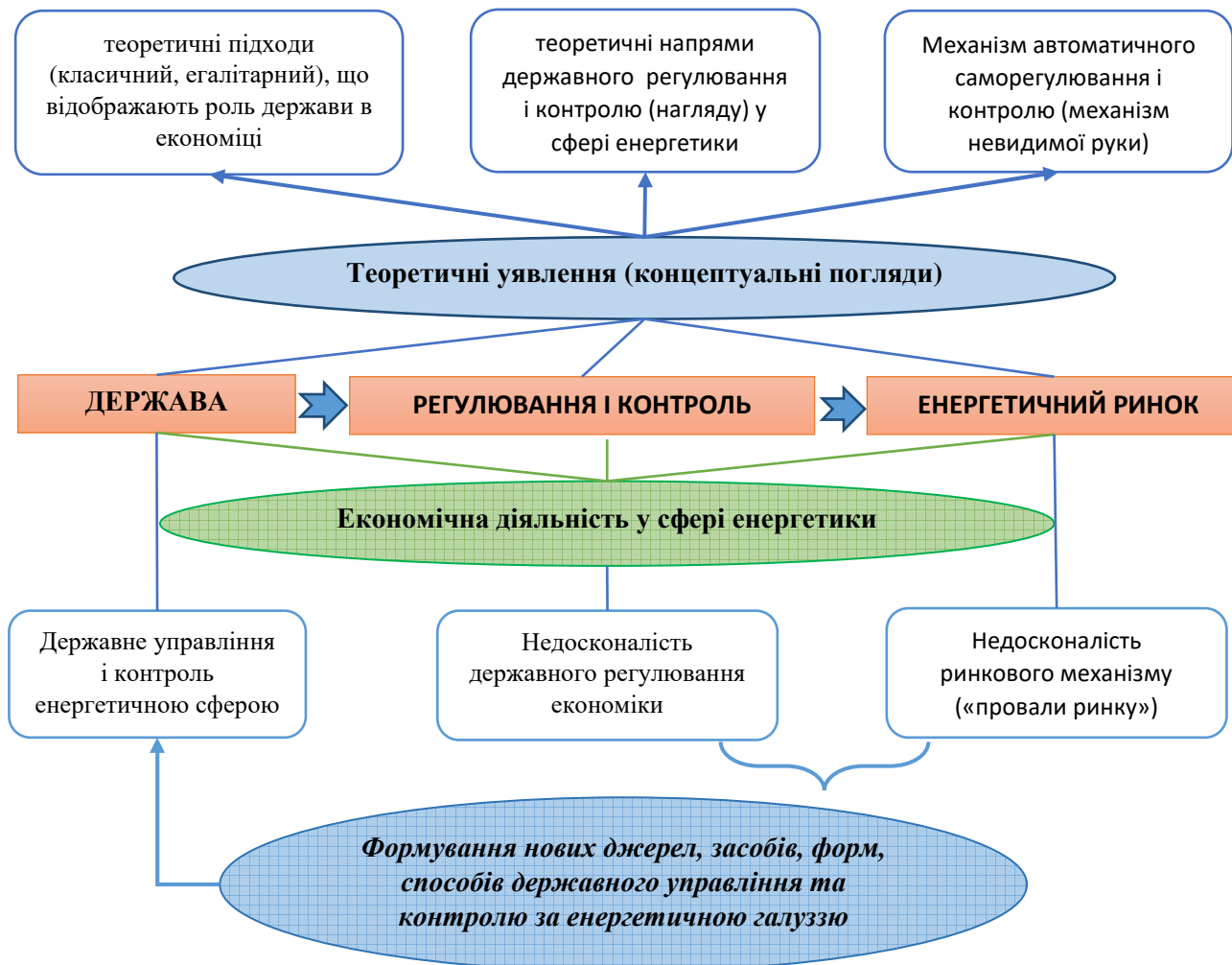
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти методології, методики і організації контролю в різних галузях розглянуті в роботах Р. Адамса, В.Д. Андреева, Е.А. Аренса, Н.П. Баришнікова, І.А. Белобжецького, Н.Г. Белова, С.М. Бичкової, М.Т. Білухи, В.В. Бурцева, Ф.Ф. Бутинця, Е.А. Вознесенського, А.В. Газаряна, Ю.А. Данілевського, Ф.З. Дефліза, І.К. Дрозд, В.Б. Івашкевича, Є.В. Калюги, Д.Р. Кармайка, А.Н. Кизілова, М.Д. Корінька, Є.А. Кочеріна, Л.М. Крамаровського, Д.К. Лоббека, А.К. Макальської, В.Ф. Максимової, М.В. Мельник, О.А. Миронової, Р. Монтгомери, С.М. Петренко, Дж. Робертсона, В.В. Скобари, А.М. Соніна, Л.В. Сотникової, Л.І. Хоружій, Л.В. Чижевської, А.А. Шапошникова, В.О. Шевчука, А.А. Шпіга та ін. Зважаючи на значний внесок вище зазначених вчених, питання державного контролю в сфері енергетики розглянуті дещо фрагментарно.

Мета статті полягає в дослідженні методів та моделі державного контролю в сфері енергетики.

Викладення основного матеріалу. Однією з суттєвих та серйозних методологічних проблем створення нової національної доктрини регулювання і контролю енергетичних галузей є забезпечення необхідного балансу приватних і публічних інтересів у правовому регулюванні і контролі.

Важливо визначити належне співвідношення між адміністративним і цивільно-правовим регулюванням і контролем у енергетичній сфері. Переважання у бік адміністративного регулювання та контролю створює невиправдані перешкоди і бар'єри для входу на ринок і конкуренції. Ігнорування публічного компонента регулювання і перехід виключно на приватно-правові методи регулювання і контролю не дозволяє забезпечити захист спільних інтересів і може призвести до зловживання приватними інтересами суб'єктів енергетичного ринку.

Типова схема державного регулювання та контролю енергетичного ринку, узагальнююча погляди різних вчених на роль держави і реалізовані нею різні напрямки економічної політики у вигляді регуляційних процесів, представлена на рис. 1.

Рис. 1. Схема державного регулювання та контролю енергетичного ринку України

Джерело: складено автором за матеріалами [13, 14]

Різні держави на певних історичних етапах свого розвитку з різною інтенсивністю, застосовуючи різні способи і форми, здійснювали державне управління та контроль (нагляд) за елементами системи енергозабезпечення своїх територій (стадіями трансформації ресурсів в енергію), виробляючи певну державну економічну політику.

Методи регулювання діяльності суб'єктів енергетичного ринку – це передбачені нормативно-правовими актами способи встановлення і застосування обов'язкових вимог до господарської діяльності та продукції суб'єктів енергетичного ринку. У даній сфері відносин можна виділити декілька ознак, притаманних методам регулювання:

- їх застосування є обов'язковим для функціонування суб'єктів природних монополій;
- спеціальні регулюючі органи наділені повноваженнями щодо вибору методів і їх реалізації;
- для господарської діяльності суб'єктів енергетичного ринку встановлюються особливі умови і характеристики їх продукції.

Варто зазначити, що в енергетичній галузі застосовуються наступні *методи державного регулювання і контролю* [1]:

- державне регулювання і державний контроль (нагляд) у віднесених законодавством України до сфер діяльності суб'єктів природних монополій сферах енергетики, здійснювані відповідно до законодавства про природні монополії, в тому числі регулювання інвестиційної діяльності суб'єктів природних монополій в енергетиці;
- державне регулювання цін (тарифів) на окремі види продукції (послуг), перелік яких визначається нормативно-правовими актами і державний контроль (нагляд) за регульованими державою цінами (тарифами) в електроенергетиці;
- державне антимонопольне регулювання і контроль, в тому числі встановлення єдиних на території держави правил доступу до електричних мереж та послуг з передачі електричної енергії;
- управління державною власністю в енергетиці;
- державний енергетичний контроль (нагляд);
- державний екологічний контроль (нагляд) в енергетиці;
- ліцензування енергозбутової діяльності.

Через методи державного регулювання та контролю здійснюється цілеспрямований вплив на паливно-енергетичний комплекс як об'єкт управління. Виділяють довгострокове і короткострокове, пряме

(лінійне) і непряме (функціональне) державне регулювання і державний контроль. Довгострокове державне регулювання і контроль (нагляд) за ПЕК здійснюється в контексті ситуації, що державної програми розвитку ПЕК, підкріплюється детальним аналізом і контролем процесів в енергетиці та паливній промисловості та їх сценарним прогнозуванням. Короткострокове державне регулювання і контроль (нагляд) за ПЕК необхідні для швидкого і адекватного реагування на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, тому основними принципами їхнього здійснення є гнучкість і швидкість. Що стосується прямого і непрямого державного регулювання та контролю, то вони тісно взаємопов'язані з адміністративними, правовими та економічними інструментами впливу.

Вчені-економісти Амосов О.Ю. і Галушко Б.П. в роботі [1] акцентують увагу на необхідності збалансованого використання прямих і непрямих методів державного регулювання та контролю в паливно-енергетичного комплексу в Україні, так як це дозволить забезпечити не тільки максимальну ефективність управлінського процесу на регіональному рівні, а й ефективну діяльність всього паливно-енергетичного комплексу України. Вибір методів державного регулювання та контролю в сфері енергетики повинен здійснюватися з урахуванням особливостей і цілей розвитку кожної окремої країни.

Прямі методи державного регулювання і контролю, ґрунтуючись на силі державної влади, роблять безпосередній вплив на діяльність господарюючих суб'єктів, вони змушують підприємства приймати рішення, засновані не на самостійному економічному виборі, а на приписах держави. Ці методи пов'язані з використанням адміністративних засобів впливу, що характеризуються безпосереднім владним впливом державних органів на регульовані відносини і поведінку відповідних суб'єктів. Прямі методи характеризуються наявністю певного суб'єкта впливу.

Держава вдається до прямих методів регулювання і контролю в тих сферах і галузях господарства, конкурентоспроможність яких не може бути забезпечена тільки за допомогою ринкового механізму. Наприклад, в енергетиці, де вирішуються великомасштабні стратегічні завдання, присутні високі ризики приватних інвестицій, де громадська вигода значно перевищує вигоду окремих підприємств або тягне за собою додаткові витрати. Прямі методи також широко використовуються в управлінні державної і муніципальної власністю.

Пряма участь держави передбачає наявність державної власності і участь у фінансуванні, в той час як непряма участь передбачає регулювання та контроль правовідносин, що виникають в процесі функціонування - державні закони і норми, широкий спектр заходів фіскального впливу - податкова політика, політика в галузі ціноутворення і зовнішньоекономічної діяльності. Як правило, пряма участь держави передбачає: участь у власності (збереження в своїх руках всього пакету акцій, контрольного його розміру або участь на «загальних підставах» у вигляді рядового акціонера); участь у фінансуванні частини проектів і програм розвитку галузей економіки. Участь у власності може приймати як форму участі держави в акціонерному капіталі компаній, так і форму створення повністю державних підприємств, які не мають статусу акціонерних товариств [3]. Пряме втручання державних органів у діяльність підприємств енергетичної галузі здійснюється через розширення державної власності на матеріальні ресурси, законотворчість і управління виробничими підприємствами.

Серед форм і методів непрямого державного регулювання та контролю (пов'язаного з формальним контролем і примусом до виконання контрактних умов) різних країн також спостерігається велика кількість використовуваних підходів. Так, в загальному вигляді система непрямого регулювання та контролю (нагляду) в сфері енергетики включає:

1) специфічні норми регулювання та контролю: ліцензійна система, пов'язана з наданням прав; регулювання і контроль окремих монопольних видів діяльності в галузі енергетики;

2) загальні форми регулювання та контролю: податкова політика (контролю за експортно-імпортними тарифами); регулювання та контролю цін на енергоносії; регулювання та контролю в галузі науково-технічної політики. Головним завданням державного контролю є забезпечення ефективної виробничої структури паливно-енергетичного комплексу, спрямованої на раціоналізацію витрат у всіх ланках економічної системи держави.

В економічній літературі прийнято поділяти державний контроль на три форми проведення:

1) структурний контроль, при якому державним органам виконавчої влади надається право або накладається зобов'язання контролювати певні види діяльності енергетичних компаній;

2) контроль поведінки (контроль за встановленими цінами на енергоносії та енергоресурси), який здійснюється за допомогою прямого контролю за цінами (прямий контроль) або через допоміжні спеціальні органи (непрямий контроль);

3) контроль дотримання встановлених стандартів, який застосовується при вирішенні питань соціальної політики, безпеки, охорони навколишнього середовища [2].

Способи правового впливу та державного контролю за енергетичною сферою припускають використання основних і додаткових засобів. До основних відносять: дозвіл, зобов'язування, заборона. До додаткових засобів такі вчені Бабаєв В.К., Баранов В.М. зараховують заохочення і рекомендації, а інші - Марченко М.Н., Русинів Р.К. називають заходи примусу, покладання юридичної відповідальності, попереджувальний (превентивний) вплив норм, що передбачають можливість застосування примусу [4,7].

Поєднання різних юридичних засобів і способів, за допомогою яких здійснюється специфічне правове регулювання і контроль енергетичної сфери в теорії права позначається терміном «правовий режим». Саме слово «режим» походить від латинського «regimen» - управління (по фр.- Regime) і позначає сукупність засобів, заходів, норм для досягнення якої-небудь мети; умови діяльності та існування чого-небудь. Правові

режими включають правові обмеження, заборони, дозволи і додаткові зобов'язань в різних комбінаціях, при домінуючій ролі одних і при допоміжній ролі інших. Правовий режим - це, як правило, специфічний вид правового регулювання і контролю, виражений у своєрідному комплексі правових зобов'язань і правових обмежень. Як зазначає Алексєєв С.С. «Кожен правовий режим висловлює ступінь жорсткості юридичного регулювання, наявність відомих обмежень і зобов'язань, допустимий рівень активності суб'єктів, межі їх правової самостійності» [10].

Поняття «режим», «контроль» та «управління» взаємозалежні. Застосування правових режимів безпосередньо залежить від завдань, які ставляться перед державою, законодавцями, громадянами в даній конкретній сфері життя суспільства в умовах тих чи інших історичних обставин. Характер завдання та його сутнісний зміст є основоположними при формуванні правових засобів, за допомогою яких воно повинне бути вирішене.

Важливо відзначити, що вибір методів державного регулювання і контролю в енергетиці доцільно здійснювати з урахуванням особливостей розвитку конкретної території (країни, регіону і т.п.). У зарубіжній практиці виділяється широке розмаїття застосовуваних методів державного регулювання і контролю в сфері енергетики (табл. 1).

Таблиця 1.

Методи державного регулювання і контролю в енергетичній галузі зарубіжних країн

Країна	Особливості державного регулювання та контролю (наглядю)
Великобританія, Канада, США, Австралія, Німеччина, Данія, Росія та інші країни	Використання тарифного регулювання на основі методу повернення на вкладений капітал (<i>Regulatory Asset Base - RAB</i>) в рамках державного регулювання і контролю енергетики. Даний підхід спрямований на залучення інвестицій, підвищення якості послуг та економію ресурсів енергетичними компаніями.
Нідерланди, Німеччина, Японія, США, Індія, Китай, Іспанія, Швейцарія та інші країни	Розробка і впровадження спеціальних тарифів для стимулювання відновлюваної енергетики та контроль за їх розмірами (<i>Feed-in tariff - FIT</i>) в рамках тарифної політики держави. Тарифи FIT сприяють активному розвитку альтернативної енергетики, що позитивно позначається на всій еко-системі і на розвитку суспільства в цілому. При цьому враховуються інтереси інвесторів, виробників, постачальників, споживачів електроенергії.
Нью Йорк	Дерегулювання та контроль у енергетичному секторі. Повністю лібералізовані системи електропостачання. Переважно мають традиційну систему регульованою вертикально інтегрованою монополії.
Швейцарія	Застосування Смарт-грід технологій (<i>Smart Grid Technologies</i>) в регіональних енергетичних системах з метою підтримки розвитку та контролю за альтернативними видами енергетики.
Швеція, Фінляндія, Норвегія	Розглядається інноваційні <i>платформи (Grounded innovation platforms - GRIPs)</i> як інструмент для інклюзивних інновацій в сфері лісової біоенергетики. При цьому державне регулювання та контроль у сфері енергетики здійснюється відповідно до принципів моделі п'ятигранної спіралі (<i>The Quintuple Helix</i>), яка формує знання та інновації в контексті зовнішнього оточення. Дана модель відповідає принципам сталого розвитку та соціальної екології. Значна увага приділяється еко-інновацій і еко-підприємництву в рамках даного регулювання та контролю.

Джерело: складено автором за матеріалами [5, 6, 8, 9, 11, 12]

Вибір методів державного регулювання і контролю в енергетиці в різних країнах визначається не тільки сукупністю соціально-економічних, політичних, технологічних і природно-географічних чинників, але і прийнятим і встановленим в країні способом регулювання енергетики як монополістичного освіти. Так, вважається, що традиційно найменший обсяг державного впливу на ринкові відносини відноситься до Сполучених Штатів Америки. В інших країнах ступінь державного втручання в процеси ціноутворення у сфері енергетики значно вищий. На практиці в США відмовилися від ціноутворення монополістичних утворень на основі граничних витрат. Домінувала донедавна практика їх регулювання, було обмеження норми прибутку, що здійснюється на основі надбавки на витрати, компаніям дозволялося отримувати чистий дохід після оподаткування в певних межах. У США уряд встановлює ціну на рівні середніх витрат, яку називають ціною, що забезпечує справедливий прибуток. Хоча така ціна веде до скорочення обсягу наданих благ в порівнянні з оптимальним випадком, споживачі отримують, тим не менш, більше, ніж в разі нерегульованої монополії. При такій системі всі аспекти діяльності компаній - тарифи, інвестиції, прибутковості підлягають детальному правовому регулюванню та контролю з боку державних органів (в США - відповідної Федеральної комісії, органів штатів, графств і муніципалітетів).

У світовій практиці існує декілька доктрин приватно-публічного регулювання і контролю за суб'єктами, що забезпечують та надають комунальні послуги широкому колу споживачів.

Так, наприклад, в англо-американській правовій системі така концепція регулювання і контролю існує вже понад 100 років і відома під назвою «public utility» (публічне обслуговування, користування). У руслі цієї доктрини регулюється: електро- і газопостачання, тепло- і водопостачання та інші комунальні послуги; трубопровідний транспорт; громадський транспорт, загальнодоступна телефонний зв'язок, телеграф

та ін. В цих сферах регулювання і контролю діють спеціальні закони (в Англії Utilities Act, 2000). У США є законодавство як на федеральному рівні (Public Utilities Holding Act), так і на рівні штатів. Наприклад, великий за обсягом Кодекс публічного обслуговування штату Каліфорнія (California Public Utilities Code) містить кілька десятків тисяч статей, в тому числі розділи, які стосуються енергопостачання та газопостачання.

У європейських країнах відносно електричних, газових та інших послуг використовується інша доктрина приватно-публічного регулювання і контролю, відома під назвою «публічна служба» (public service). Концепція «публічної служби» включає в себе цілий набір публічних зобов'язань суб'єкта, який надає такі послуги, по відношенню до споживачів: доступність, безперервність, надійність, безпеку, інформаційну відкритість, недискримінаційність надання послуги і т.п.

Наявність в зарубіжній практиці приватно-публічних доктрин регулювання та контролю соціально важливих секторів економіки є підтвердженням того, що сфера енергопостачання не може регулюватися лише в площині приватного права, оскільки в ній об'єктивно закладені публічні (загальні) інтереси, що вимагають наявності спеціальних правових механізмів регулювання, контролю та захисту.

Висновки. Таким чином, методами контролю діяльності суб'єктів енергетичного ринку є передбачені нормативно-правовими актами способи встановлення і застосування обов'язкових вимог, перевірок, обмежень, заборон, дозволів на провадження господарської діяльності та продукції суб'єктів енергетичного ринку. За результатами проведеного аналізу можна зробити висновки щодо того, що закордонні країни переважно використовують непрямі (непрямі) методи державного регулювання та контролю сфери енергетики. При цьому методи прямого регулювання та контролю (нагляду) також застосовуються. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку перевага віддається таким методам державного регулювання і контролю в сфері енергетики, які сприяють залученню інвестицій і стимулюють енергетичні компанії з раціонального використання ресурсів, впровадження інновацій, зниження витрат, підвищення якості послуг, що надаються, а також впровадженню та ефективному використанню альтернативних джерел енергії.

Список використаної літератури.

1. Белый С.Б. Функции и особенности управления электроэнергетическим комплексом в период его реформирования / С.Б. Белый, Т.Г. Поспелова, П.В. Якубович // Энергетика. Известия высших учебных заведений и энергетических объединений СНГ. – 2018. – № 3. – С. 75–89.

2. Воропай Н.И. Электроэнергетика и экологические аспекты национальной безопасности / Н.И. Воропай, Г.Б. Славин, М.Б. Чельцов // Энергетика: економіка, технології, екологія. – 2000. – № 3. – С. 4–9.

3. Дзядикевич Ю.В. Шляхи гарантування енергетичної безпеки України / Ю.В. Дзядикевич // Інноваційна економіка. – 2014. – № 3. – С. 25–30.

4. Енергетична безпека України: чинники впливу, тенденції розвитку / За ред. М.П. Ковалка, А.К. Шидловського, В.П. Кухаря. – К. : Енергозбереження, 1998. – 160 с.

5. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>

6. Миколюк О.А. Теоретичні підходи до трактування поняття «енергетична безпека» / О.А. Миколюк // Причорноморські економічні студії. – 2016. – Випуск 7. – С. 129-133.

7. Мунтіян В.І. Економічна безпека України : монографія / В.І. Мунтіян. – К. : КВІЦ, 1999. – 464 с.

8. Новицький М.А. Організаційно-правові засади державного управління у паливно-енергетичному комплексі України : дис. ... канд. юрид. наук / М.А. Новицький. – Ірпінь, 2005. – 233 с.

9. Огороков Р.В., Огороков В.Р. Энергетическая безопасность России. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.onlineok.narod.ru

10. Плачков І.В. Енергетика: історія, сучасність і майбутнє / І.В. Плачков, С.Г. Плачкова [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://energetika.in.ua/ua/books/book-5/part-4/section-1>.

11. Про засади державної політики у сфері енергетичної безпеки України: проєкт закону України від 13 липня 2018 р. № 8609 / Верховна Рада України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64445

12. Про концепцію діяльності органів виконавчої влади у забезпеченні енергетичної безпеки України: постанова Кабінету Міністрів України від 19 січня 1998 р. № 48. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/48-98-%D0%BF#Text>

13. Dalton, J. Financing of Renewable Electricity Projects in Atlantic Canada [online]. – Prepared for: Atlantic Energy Gateway, Atlantic Canada Opportunities Agency. – Power Advisory, 2012. – 81 p. – Available at: https://energy.novascotia.ca/sites/default/files/aeg_financing_of_renewable_electricity_projects_in_atlantic.pdf

14. Joskow, Paul L. Deregulation [online]/ Paul L. Joskow, Alfred P.Sloan Foundation and MIT. – Available at: <https://economics.mit.edu/files/3875>

References.

1. Belyj, S.B., Pospelova, T.G. and Jakubovich, P.V. (2018)“Functions and features of the management of the electric power complex during the period of its reform”, *Jenergetika. Izvestija vysshih uchebnyh zavedenij i jenergeticheskikh ob#edinenij SNG*. Vol. 3. pp. 75-89.

2. Voropaj, N.I., Slavin, G.B. and Chel'cov, M.B. (2000) "Electricity and environmental aspects of national security", *Energetika: ekonomika, tehnologii, ekologija*. Vol. 3. p. 4-9.
3. Dziadykevych, Yu.V. (2014) "Ways to guarantee Ukraine's energy security", *Innovatsijna ekonomika*. Vol. 3. p. 25-30.
4. Kovalka, M.P., Shydlovs'koho, A.K. and Kukharia, V.P. (1998) *Enerhetychna bezpeka Ukrainy: chynnyky vplyvu, tendentsii rozvytku* [Energy security of Ukraine: factors of influence, development tendencies], Kyiv, Enerhozberezhennia, 160 s.
5. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2013) Order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine "Methodical recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
6. Mykoliuk, O.A. (2016) "Theoretical approaches to the interpretation of the concept of "energy security"", *Prychornomors'ki ekonomichni studii*. Vol. 7. pp. 129-133.
7. Muntiiian, V.I. (1999) *Ekonomichna bezpeka Ukrainy* [Economic security of Ukraine], Kyiv, KVITs, 464 p.
8. Novyts'kyj, M.A. (2005) "Organizational and legal principles of public administration in the fuel and energy complex of Ukraine", Abstract of Phd dissertation. Irpin', Ukraine. 233 p.
9. Okorokov, R.V. and Okorokov, V.R. *Jenergeticheskaja bezopasnost' Rossii* [Energy security of Russia], [Online], available at: www.onlineok.narod.ru
10. Plachkov, I.V. and Plachkova, S.H. *Enerhetyka: istoriia, suchasnist' i majbutnie* [Energy: history, present and future], [Online], available at: <http://energetika.in.ua/ua/books/book-5/part-4/section-1>.
11. Verkhovna Rada of Ukraine (2018) Draft law of Ukraine "On the principles of state policy in the field of energy security of Ukraine", available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64445
12. Cabinet of Ministers of Ukraine (1998) Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On the concept of activity of executive bodies in ensuring energy security of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/48-98-%D0%BF#Text>
13. Dalton, J. (2012) *Financing of Renewable Electricity Projects in Atlantic Canada*. Prepared for: Atlantic Energy Gateway, Atlantic Canada Opportunities Agency. Power Advisory, 81 p. available at: https://energy.novascotia.ca/sites/default/files/aeg_financing_of_renewable_electricity_projects_in_atlantic_.pdf
14. Joskow, Paul L. and Sloan Alfred P. *Foundation Deregulation*, available at: <https://economics.mit.edu/files/3875>

Стаття надійшла до редакції 20.07.2019 р.